

schleswig-holstein.de

HORI ONT

dansk B1/B2

Værktøjskasser

Færdigheder og sprog i kontekst

Alessa Johannsen, Morten Meisner, Jens Schemschat

IQ.SH

Institut für Qualitätsentwicklung
an Schulen Schleswig-Holstein

Schleswig-Holstein. Der echte Norden.

Herausgeber:

Institut für Qualitätsentwicklung an Schulen Schleswig-Holstein

Dr. Gesa Ramm (Direktorin)

Schreberweg 5, 24119 Kronshagen | info@iqsh.landsh.de

Telefon +49 431 5403-0

www.iqsh.schleswig-holstein.de

Diese Broschüre wurde aus Recyclingpapier hergestellt.

Diese Druckschrift wird im Rahmen der Öffentlichkeitsarbeit der schleswig-holsteinischen Landesregierung herausgegeben. Sie darf weder von Parteien noch von Personen, die Wahlwerbung oder Wahlhilfe betreiben, im Wahlkampf zum Zwecke der Wahlwerbung verwendet werden. Auch ohne zeitlichen Bezug zu einer bevorstehenden Wahl darf die Druckschrift nicht in einer Weise verwendet werden, die als Parteinahme der Landesregierung zu Gunsten einzelner Gruppen verstanden werden könnte. Den Parteien ist es gestattet, die Druckschrift zur Unterrichtung ihrer eigenen Mitglieder zu verwenden.

Dieses Projekt wird durch den Bürgerpool unter Interreg Deutschland-Danmark und der Europäischen Union gefördert.

Mit freundlicher Unterstützung des Ministeriums für Allgemeine und Berufliche Bildung, Wissenschaft, Forschung und Kultur des Landes Schleswig-Holste

InterregKofinanziert von
der Europäischen Union
Medfinanziert af
Den Europæiske Union**Deutschland – Danmark****SH** Schleswig-Holstein
Ministerium für Allgemeine und
Berufliche Bildung, Wissenschaft,
Forschung und Kultur**Autorin / Autoren**

Alessa Johannsen (IQSH), Morten Meisner und Jens Schemschat (IQSH)

Projektkoordination

Anja Peist

Grafik & Layout**FRESHKONZEPT**
Original
MAIKE

FRESHKONZEPT GmbH, Maike Liepolt,

Mühlendamm 21, 24937 Flensburg, www.freshkonzept.de**Fotonachweise:**

Titel nsit0108 - stock.adobe.com, Seite 3 nanskyblack - stock.adobe.com

Erscheinungsjahr 2026

1. Auflage, ISBN 978-87-977067-4-9

- 01 Feedback - 4
- 02 Sådan strukturerer du din tekst på dansk - 5
- 03 Billedbeskrivelse - 6
Tale om karikaturer - 7
- 04 Sammenfatte tekster - 9
- 05 Tale om figurer - 10
- 06 Tage noter (eller sketchnotes) - 11
- 07 Analysere, sammenligne og forklare - 12
- 08 Tage stilling eller kommentere - 13
- 09 Deltage i diskussioner - 15
- 10 Karakterisere personer - 16
- 11 Skrive et blogindlæg eller en artikel - 18
- 12 Skrive et dagbogsnotat - 20
- 13 Forberede en tale - 21
- 14 Lave et rollespil - 22
- 15 Lave stillbilleder - 23

VÆRKTØJSKASSER

Værktøjskasse 1

FEEDBACK

Gode råd

Feedback kan være en hjælp ved fx rollespil, oplæg, præsentationer, tekster, ...

Gåde råd, når i giver feedback (eller ros og ris)

- Vær altid konkret og støt jeres tilbagemeldinger med eksempler.
- Tal om produktet, ikke om personen.
- Begynd med styrker, tal så om udviklingsperspektiver.
- Giv et konkret forslag.
- Hold det kort og brugbart.
- Stil evt. spørgsmål.
- Afrund din feedback med en positiv afslutning.

Sproghjælp

Indledning

- Jeg vil gerne give lidt feedback.
- Jeg vil gerne sige noget om ...
- Først og fremmest ...
- Mit (overordnede) indtryk er, at ...

Ros og anerkendelse

- Det fungerede rigtig godt, at ...
- Jeg synes, det var stærkt, at ...
- Det var en god idé, at ...
- Det var overbevisende / tydeligt / ... , at ...
- Jeg kunne især godt lide, at ...
- Jeg lærte af ..., at ...
- Jeg blev inspireret af ...
- Du havde en god struktur i din præsentation. – I havde gode eksempler.
- Det var nemt at følge med i og at forstå, hvad det handlede om.
- I spillede jeres roller meget overbevisende.
- I havde nogle sjove / overraskende /... idéer, som gjorde det spændende at se på: ...
- Dit ordvalg var præcist. – I brugte mange relevante ord, som for eksempel ...
- Udtalen var tydelig.
- Du talte flydende. Tempoet var passende. – Det var flot, at I talte frit.
- I brugte sproget sikkert. – I havde god øjenkontakt.
- Det var meget livligt og spændende. – I har arbejdet godt sammen.
- Jeres rollespil / jeres præsentation / jeres plakater / ... / var / er meget kreativ(t).

Ris (konstruktive forbedringsforslag)

- Noget du kunne arbejde videre med, er ...
- Jeg blev lidt i tvivl om ...
- Det kunne måske blive endnu tydeligere, hvis ...
- Måske kunne du også ...
- Jeg savnede lidt ...
- I / du kunne eventuelt ... – Du kunne prøve / overveje at ...
- Det kunne have været godt med lidt mere øjenkontakt eller tydeligere stemmer.
- Nogle steder gik det lidt hurtigt, så det var svært at følge med.
- For mig var strukturen lidt uklar, fx da ... – Måske kunne I forklare mere om ...
- Jeg tror jeg hørte en sproglig fejl. Det lød som om I sagde ..., men ... er vel mere rigtigt?
- Måske var I lidt nervøse, men det kunne hjælpe tilskuerne med at forstå, hvis I taler lidt langsommere. – I kunne tale lidt højere.
- Det kunne være godt hvis I støtter jer mindre til jeres noter og i stedet taler mere frit.

Spørgsmål

- Hvad var din tanke bag ... ?
- Kan du forklare en gang til, hvad / hvordan / ... ?
- Hvordan oplevede du selv ... ?

Afslutning – positiv afrunding

- Samlet set gjorde I det rigtig godt.
- Jeg kunne virkelig godt lide ...
- Tak for jeres indsats.

Værktøjskasse 2
SÅDAN STRUKTURERER DU DIN TEKST PÅ DANSK

- Brug ikke kun "og" – variér dine bindeord.
- Tænk over, hvad dit formål er: fortælle, forklare eller argumentere?
- Del din tekst i afsnit.
- Læs din tekst igennem og spørg: Hænger idéerne sammen?

Gode råd**Sproghjælp**

Når du skriver en tekst på dansk, er det vigtigt, at den er logisk opbygget og let at forstå. En god tekst har en klar struktur, og idéerne hænger sammen. Her finder du en guide med nyttige bindeord og eksempler.

Tid: først, derefter, så, senere, til sidst, endelig, pludselig, samtidig

Grunde: fordi, derfor, på grund af, selvfølgelig, for, så (at)

Modsætning: men, alligevel, mens, selvom, hvorimod

Tilføjelse: og, desuden, derudover, både ... og, hverken ... eller, enten ... eller

Strukturering: først og fremmest, for det første ... for det andet, med hensyn til

BILLEDBESKRIVELSE

Sproghjælp

Beskrivelse

- Billedet er et foto / en tegning / en karikatur / en collage / et maleri / ...
- På billedet kan man se ...
- Billedet viser ...
- Der ligger / står / er ...
- ... befinder sig ...
- I forgrunden ser jeg ...
- I baggrunden kan man se ...
- i midten af billedet
- ovenpå / øverst < > forneden
- nede / oppe i hjørnet
- foran ... < > bag ved ...
- over for ...
- mellem ... og ...
- tæt på ...
- ved siden af ...
- på venstre / højre side ...
- til venstre / højre for ...

Analyse

- Atmosfæren er ...
- ... skaber en positiv / negativ / kølig / varm / melankolsk / lykkelig / trykket stemning.
- Stemningen understreges / forstærkes af ...
- Måske blev billedet taget i ...
- Fotografen / tegneren / kunstneren vil vise, at ...
- Fotografens / tegnerens / kunstnerens mål er at ...

Personlig betydning

- Når jeg ser billedet, tænker jeg på ...
- Jeg kan godt / ikke lide billedet, fordi ...
- Billedet minder mig om ...
- Jeg føler mig trist / glad / bange / sur / ..., når jeg kigger på billedet, fordi
- Jeg er chokeret / overrasket / forvirret / ..., fordi ...

Et eksempel

Billedet er et foto. **På billedet kan man se / billedet viser** fem personer, som står på en bro.

Personerne befinder sig i en by. De står i forgrunden af billedet og smiler mod kameraet. **De ser** glade **ud**. Øverst kan man se en grå himmel. **På venstre og højre side** er der høje bygninger. **Foran dem ser jeg** tre træer med brune blade, så det er efterår. **Mellem** personerne og husene er der en kanal og en gade. **På** gaden kan man se biler. Personerne har varmt tøj på og vejret synes at være dårligt, fordi broen er våd.

På den ene side er atmosfæren positiv, fordi personerne smiler, men på den anden side skaber efterårsvejret og træernes brune blade en kølig stemning. Fotoet ser ud til at være taget i nutiden, det tyder menneskernes tøj, bilerne og arkitekturen på. Måske er de fem mennesker på en udflugt i byen. Byen ser ud som en typisk europæisk by, måske er det Kiel.

Når jeg ser billedet, tænker jeg på en tur i byen med vennerne. Måske tog personerne billedet for at vise det til deres venner på de sociale medier. Jeg kan godt lide billedet, fordi personerne trods det dårlige vejr og smiler alligevel.

Værktøjskasser 3 b

TALE OM KARIKATURER

Gode råd

Skridt 1: Indledning

- Fortæl i én sætning, hvad tegningen handler om, hvad dens emne er.
- Angiv eventuelt tegnerens navn, kilden og udgivelsesdatoen.

Skridt 2: Beskrivelse

- Beskriv karikaturen systematisk og detaljeret og inkludér også billedteksten, talebobler osv. og forklar deres relation til billedet.
- Du kan også beskrive valget af farver og tegnestilen.

Skridt 3: Analyse

- Undersøg elementerne (figurer, objekter, tekst) og forklar det budskab, de formidler. Vær opmærksom på figurernes funktion (repræsenterer de kendte personer eller en bestemt gruppe? Præsenteres figurerne eller emnerne i et positivt eller negativt lys? Hvordan opnås dette?).
- Udtrykker tegningen kritik af bestemte personer, aktuelle begivenheder eller tendenser? Hvis ja, hvad kritiseres, og hvordan formidles det?
- Hvilke typiske teknikker bruger tegneren? (se boksen med TIPS).
- Hvilken virkning har karikaturen på betragteren? Hvordan bruges sprog, lys, farver, fokus og perspektiv til at understøtte budskabet?

Skridt 4: Evaluering

- Angiv, om karikaturen er effektiv, og hvilke elementer der er afgørende for dens succes / mangel på succes.
- Sig, om du finder karikaturen overbevisende. Begrund dit svar.
- Fortæl, om du er enig eller uenig i tegningens budskab, og hvorfor.

TIPS:

Karikaturtegnerne anvender ofte følgende teknikker:

- fremhævelse af fremtrædende træk / handlinger / begivenheder ved hjælp af karikatur (overdrivelse af karakteristiske elementer)
- afsløring af uoverensstemmelser (f.eks. ved at sætte en udtalelse i kontrast til et billede, der viser det modsatte)
- ironi (skildring af det modsatte af det, der egentlig menes)
- brug af ordspil
- symbolske elementer

Ordforråd til en samtale om karikaturer:**Indledning / første indtryk:**

- Karikaturen er tegnet af ... og blev offentliggjort / vist i ... (kilde) den ... (dato).
- Dens titel er "...".
- Den blev skabt som reaktion på ...
- Den viser / omhandler / henviser til / kommenterer ...
- Tegneren gør grin med ... / kritiserer ... for (at gøre noget).
- Den giver et chokerende / dramatisk billede af ...

Beskrivelse:

- Tegningen er sort-hvid / farvet / i farver.
- Karikaturen foregår i ...
- Tegningen / billedet består af / er opdelt i ...
- På billedet kan man se...
- Personen / Personerne ser ud til at ...
- I forgrunden / baggrunden / midten / centrum er der ...
- I øverste / nederste venstre / højre hjørne ...
- Billedteksten siger / angiver, at ...
- Der er en (kort / ironisk) billedtekst / taleboble / tankeboble under / i / på / ved siden af ...

Analyse:

- Karikaturtegneren bruger overdrivelse til at ...
- Det symboliserer ...
- Der er en tydelig kontrast mellem ... og ...
- Tegningen virker ironisk, fordi ...
- Karikaturen handler om ...
- Tegneren kritiserer ...
- Budskabet er, at ...
- Efter min mening vil tegneren vise, at ...
- Karikaturen sætter fokus på ...

Evaluering:

- Karikaturen opnår (kun delvist) sit formål at ...
- Efter min mening er tegneren (ikke) dygtig til at præsentere / kritisere ... fordi ...
- Karikaturen tiltaler mig (ikke / meget), fordi ...
- Efter min mening er den overbevisende / forenklet / forvirrende / uretfærdig / ... /, fordi ...

"Et lille skridt for menneskeheden, men et stort skridt for mig" (2026)

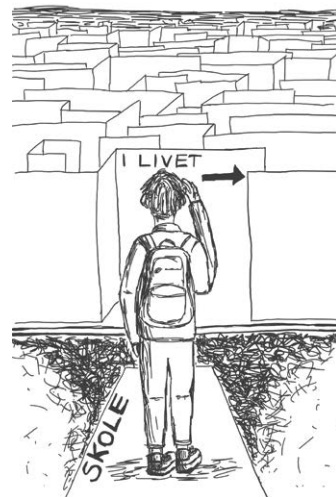
Karikaturen blev offentliggjort i 2026. Dens titel er "Et lille skridt for menneskeheden, men et stort skridt for mig".

Karikaturen viser, at livet efter skolen virker uoverskueligt og kompliceret for mange unge. **Tegneren gør opmærksom på** den usikre situation og følelsen af overvældelse, som mange unge, der står over for at skulle afslutte skolen, oplever.

Tegningen er sort-hvid. **På billedet kan man se** en skoleelev i sneakers med en rygsæk på ryggen **i forgrunden. At det er en skoleelev, fremgår tydeligt af, at** han står på et springbræt med påskriften "skole". **Karikaturen viser** eleven set bagfra. Han ser ud til at være takfuld eller grublende, fordi han holder hånden mod hovedet. **Lige under og foran ham**

synes der at være noget, der ligner en afgrund. **Overfor skoleeleven** – kun få skridt væk – ses en platform med en labyrint. Lige foran drengen ses en pil, der peger mod indgangen til labyrinten. Over den står der »I Livet«.

Der er en tydelig kontrast mellem springbrættet, som fører lige direkte ind i livets labyrint, der byder på mange forskellige og komplekse veje. Afgrunden ved siden af springbrættet **symboliserer**, at opgaven at finde vejen ind i livet efter skolen er forbundet med angst og usikkerhed. **Det viser også** elevens kropsholdning. **Med** springbrættet **vil tegneren vise**, at skolen er grundlaget for starten på det "rigtige" liv. **Ligesom** et spring fra springbrættet kan starten på livet kræve mod og overvindelse. Ved dette spring kan man føle sig alene og overvældet. **Efter min mening vil tegneren vise**, at disse følelser blandt andet kan opstå i lyset af de udfordringer og mange forskellige muligheder, som livet byder på. Valget om at kunne slå ind på forskellige veje kan virke uoverskueligt, ligesom de forskellige veje i en labyrint. Alligevel kan mange omveje føre til målet. **Titlen** "Et lille skridt for menneskeheden, men et stort skridt for mig" **er en ironisk hentydning til** astronauten Neil Armstrongs berømte kommentar i 1969, da han som det første menneske trådte ud på månen og vendes på hovedet i karikaturen: Her handler det ikke om et fremskridt for menneskeheden, men om en tilsyneladende lille, men for den enkelte enorm beslutning.

Karikaturen tiltaler mig meget, fordi jeg selv skal være i den samme situation om et år. Jeg ved ikke endnu, hvad jeg skal lave efter skolen, fordi der er så mange muligheder. Det føles svært at beslutte, hvad jeg skal lave hele mit liv, når jeg kun er 18 år gammel. Jeg tror, at mange unge har de samme følelser. Karikaturen har derfor **efter min mening** et vigtigt budskab. **Selvom** skolen skal være et "springbræt", føler jeg ikke, at den har forberedt mig godt på livet. **Derfor synes jeg, at** springbrættet som symbol for skolen **ikke er overbevisende**. Et podium bygget af bøger ville fx være mere passende.

Værktøjskasse 4

SAMMENFATTE TEKSTER

Gode råd

Strategi

1. Læs hele teksten og find tekstens hovedemne og / eller budskab.
2. Markér evt. vigtige ord i teksten, del teksten i afsnit og giv dem overskrifter.
3. Skriv en indholdssætning med de vigtigste informationer (tekstgenre, titel, forfatter, udgivelsesår og / eller -dato, kilde, kort indholdsbeskrivelse).
4. Gengiv tekstens centrale aspekter uden eksempler eller detaljer. Skriv neutralt og brug dine egne ord, ingen citater.

Sproghjælp

Artiklen / romanen / novellen / tegneserien / brevet / eventyret / sangen / filmen... "..."

- ... blev skrevet af ... / Forfatteren er...
- ... blev publiceret / udgivet den ... på / i ... / lå på nettet den ... kl. ...
- Teksten handler om ...
- Tekstens emne er ...
- Teksten har særligt fokus på ...
- I teksten undersøges ...
- Der beskrives / vises, at ... / Der fremgår, at...
- Forfatteren (be)skriver, at ...
- Først / i tekstens begyndelse / ...
- Så / derefter / senere / ...
- Sidst / i slutningen / ...

Et eksempel på en sammenfatning:

Romanen *Det forsømte forår* blev skrevet af Hans Scherfig og blev udgivet i 1940. Det er en samfundskritisk roman med satiriske elementer. **Teksten handler om** en gruppe tidligere elever fra en streng latinskole og om deres oplevelser med en autoritær lærer. **Romanens emne er** magt, undertrykkelse og konsekvenserne af en hård og umenneskelig skolekultur.

I romanens begyndelse er vi i en flashback vidne til den frygtede latinlærer C. Blommes død. Han er blevet forgiftet af et af sine favoritbolsjer, et maltbolsje. Her bliver det store spørgsmål stillet: Hvem er morderen?

Så springer teksten frem til et 25-års jubilæum, hvor de tidligere elever mødes som voksne mænd. **Her fremgår det, at** de fleste af dem har fået pæne, borgerlige job, **men at** deres oplevelser på skolen stadig præger dem. **Derefter følger romanen** klassens skoletid i tilbageblik. **Forfatteren beskriver, at** mange lærere er brutale og ydmyger drengene både fysisk og psykisk.

Der vises, at drengene selv begynder at mobbe de svagere elever, tager de voksnes hårde normer til sig og gør dem til deres egne. **I teksten undersøges det, hvordan** et autoritært skolesystem kan ødelægge børns frihed, fantasi og solidaritet.

Sidst i romanen bliver det afsløret, hvem der forgiftede Blomme, **men vigtigere er det, at** det bliver tydeligt, at hele systemet har skylden for den ødelagte "forårstid" i drengenes liv.

TALE OM FIGURER

1. Hvad viser figuren?

a. *Hvad siger overskriften, at den vil vise?*

- Figurens overskrift er "...".
- Den handler om ...

¹ værdi (sub) -en, er, -erne: betegnelse for en talstørrelse; Wert
² lodret (adj) -, te: den retning en snor hænger, hvis den har et noget tungt bundet fast i den ene ende; Senkrecht
³ vandret (adj) -, -t: når noget er parallelt med vandets overflade

b. *Hvilke enheder (fx tid, værdier¹, antal, procent) er der på figurens lodrette² og vandrette³ akse?*

- På den vandrette akse er enheden årstal / lande / måneder / aldersgrupper /...
- På den lodrette akse er enheden euro / centimeter / antal / procent /...

c. *Hvad er laveste og højeste enhed?*

- Laveste / højeste enhed på x-aksen er... og på y-aksen er det ...

d. *Hvad er afstanden mellem enhederne på akserne (er det fx år 100, 1000, 2000... eller fx 2024, 2025, 2026...)?*

- På x-aksen er afstanden mellem enhederne ens / forskellig / den er 5 år

e. *Hvad er forklaringen på figurens brug af kurver/farver?*

- Det er vist tilfældigt hvordan farverne bliver brugt. / Jeg kan ikke se, at der skulle være en bestemt mening med farvevalget til de enkelte kurver.
- Kaffebønner har en brun kurve og mælk en hvid kurve, således at man hurtigt kan forstå hvilke varer de fortæller noget om.

2. Hvordan kan jeg beskrive figuren?

a. *Hvad er den grundlæggende udvikling i værdierne: Hvornår stiger / falder værdierne?*

- Der er en tendens til / hovedtendensen er at kurven stiger jævnt / falder jævnt / ikke viser større udsving / stiger kraftigt / stiger stejlt / ...

- b. Er forandringer i udviklingen den samme for alle kurver / søjler / talrækker?
- Kurverne / værdierne der viser udviklingen i Asien er mest stærkt stigende, hvorimod kurven / værdierne for Afrika mest er faldende, mens kurven / værdierne for Tyskland stort set er uforandret.
 - Kurven stiger / falder fra 2020 til 2025 med ...

3. Er der forskel på hvor hurtigt de forskellige værdier forandres?

- Der er ingen forandring i antal af storke i byen de seneste år, og antallet af nyfødte er faldende.

4. Hvordan kan jeg forklare figuren?

a. Hvad er forklaringen på en grundlæggende forandring eller hvorfor er der ikke en grundlæggende forandring?

- Der er et pludseligt fald i antallet af nyfødte i byen i 2026.
- Det uændrede antal storke skyldes, at storken altid vender tilbage til dér hvor den plejer at få unger

b. Hvad er forklaringen på forskelle og ligheder i udviklingen af forandringer i figuren?

- Det faldende antal nyfødte børn kan skyldes, at det er svært for familierne at få tid til både at arbejde og at passe børn eller måske er mange flyttet fra byen.
- Det faldende antal storke skyldes biologi.
- Der ikke er nogen direkte sammenhæng mellem antal nyfødte og antallet af storke → Kurverne påvirker ikke hinandens forløb.

- Ifølge tallene fra ...
- Som det fremgår af infografikken ...
- Sammenlignet med ... er tallet for ... højere / lavere.
- ... procent af ...
- Andelen af ...
- en stigning / et fald
- ... er steget / vokset / faldet / reduceret (markant / stærkt / drastisk / lidt) med ... procent
- ... har stabiliseret sig. / ... er forblevet stabil.
- ... svinger.
- en tendens / en udvikling
- (for / tre / fire / fem / ...) dobbelt / halveret / reduceret til

Værktøjskasse 6

TAGE NOTER (ELLER SKETCHNOTES)

Gode råd

Strategi:

1. Afklar **formålet** før du starter:

- Hvad skal jeg sammenfatte, samle, lære eller analysere?
- Hvad skal jeg kunne gøre med noterne senere?

2. **Notér selektivt, ikke alt.**

- Hvilke informationer er virkelig nødvendige?

3. **Strukturér dine noter.**

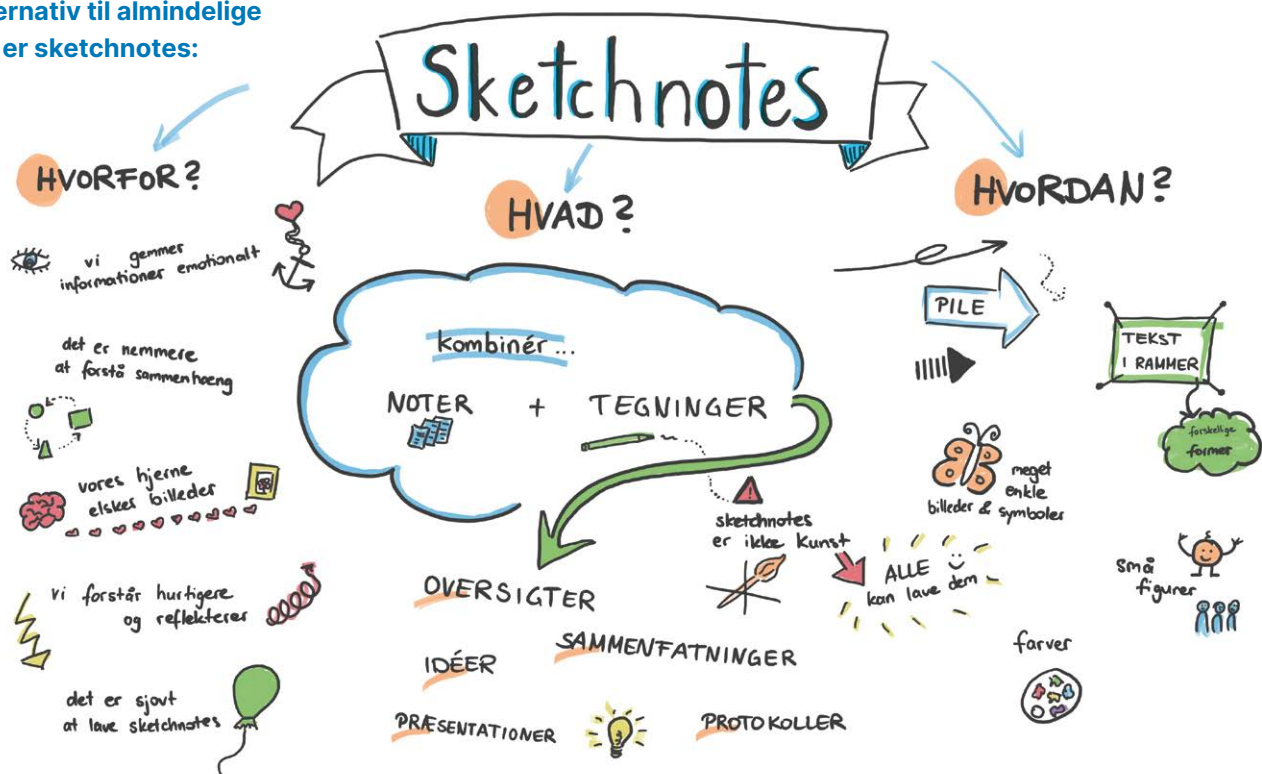
- Brug pile, kasser og symboler (fx ★, →, ?, !, ⚡, ...).
- Markér vigtige begreber eller overskrifter.
- Opret et hierarki og gruppér informationer i blokke.

4. **Genlæs det hele.**

- Overstreg dobbelte og uvigtige informationer.
- Tilføj overskrifter, tegn eller markér flere sammenhænge.
- Markér usikkerheder og spørg andre i klassen eller din lærer.

Et alternativ til almindelige noter er sketchnotes:

Værktøjskasse 7

ANALYSERE, FORKLARE OG SAMMENLIGNE

Gode råd

Strategi

1. Før du analyserer teksten, vær sikker på at du har forstået indholdet. Sammenfat kort, hvad teksten handler om. Se Værktøjskasse 04.
2. Kig på opgavestillingen: Hvad er det præcist, du skal undersøge, analysere, forklare eller sammenligne? Vælg så nedenfor passende analyseaspekter.

Sproghjælp

Nyttige analyseverber					
vise (sig)	argumentere	fremhæve	antydde	understrege	beskrive
fremstille	illustrere	kritisere	komme til udtryk	problematisere	ændre sig

Tekstens overordnede sammenhæng

- Adressaten er ... / Teksten henvender sig til ...
- Målgruppen er sandsynligvis ...
- Formålet med teksten er ... Det viser teksttypen / perspektivet / tonelejet, idet ...
- Historisk set kan teksten placeres i ...
- Teksten opstod i en tid, hvor ...
- Typisk for tekstens opståelsestid er, at ...

Struktur og opbygning

- Teksten er opbygget sådan, at ...
- Først / derefter / i slutningen præsenteres ...
- Teksten indledes med ... / Allerede i begyndelsen ...
- Slutningen står i kontrast til begyndelsen, fordi ...
- Teksten er opdelt i afsnit.
- Der sker et skift, når ...
- Opbygningen fremhæver udviklingen fra ... til ...
- Strukturen understøtter ...

Sproglige virkemidler og deres effekt

Sproget er (u)formelt / enkelt / billedrigt / ...

Forfatteren bruger mange ...

Der anvendes gentagelser af ...

Det skaber en stemning af ...

Det understreger ...

Det får læseren til at ...

Det fremhæver ...

metaforer gentagelser kontraster **udråb**
 eksempler (retoriske) spørgsmål
 personifikationer allitterationer ironi anaforer
 overdrivelser rim underdrivelser
 direkte henvendelse symboler
 sammenligninger allegorier

Fortællerperspektiv og synsvinkel

Læseren oplever ... gennem ...

Fortælleren er en jeg-fortæller / tredjepersonsfortæller / alvidende (auktorial) fortæller.

Den indre synsvinkel skaber nærhed, når ...

Den ydre synsvinkel skaber distance, når ...

Den skiftende synsvinkel giver forståelse for ...

Fortællerperspektivet skaber ...

Perspektivet påvirker vores forståelse af ...

Perspektivet ændrer sig, når ...

! Fortælleren og forfatteren er aldrig identiske.

! I lyrik taler man ikke om en fortæller, men om det lyriske jeg.

Handling og dialoger

Handlingsforløbet udvikler sig fra ... til ...

Et vendepunkt opstår, når ...

Situationen ændrer sig, når ...

I begyndelsen ..., men senere ...

Gennem dialogen mellem ... og ... forstår vi ...

Samtalen afslører ...

Dialogen uddyber relationen mellem ...

... taler (u)formelt.

Der er pauser / afbrydelser, når ...

Selvom personen siger ..., tyder det på, at ...

Dialogen antyder, at ...

Figurer (se også værktøjskasse 10)

Hovedpersonen er ...

Personen beskrives som ...

Forholdet mellem ... og ... er ...

Der opstår en konflikt, da ...

Sammenligne

... kan sammenlignes med ...

Sammenlignet med ... fremstår ...

En væsentlig forskel / lighed mellem ... og ... er ...

Ligesom ...

... minder om ...

På samme måde som ...

I begge tilfælde ...

I modsætning til ... / Til forskel fra ... / Hvorimod ...

... adskiller sig fra ... ved at ...

Værktøjskasse 8

TAGE STILLING OG KOMMENTERE

Tip: Hvis du har læst en tekst om det, som du skal tage stilling til / kommentere, kan du bruge dens indhold som udgangspunkt for din stillingtagen eller kommentar. Du kan også bruge tekstens argumenter, men med måde.

Gode råd

Sproghjælp

Indledning

- Emnet ... er aktuelt genstand for debat.
- Der bliver talt meget om ... i medierne.
- Burde man ... ? / Skal der ... ?
- I denne tekst vil jeg tage stilling til / diskutere ...

At argumentere for og imod

- Et vigtigt argument er, at ...
- På den ene side ... på den anden side ...
- Man kunne bruge som argument, at ... , men ...
- Jeg forstår, at ..., men ...
- Det er rigtigt, at ..., men ...
- Der er flere faktorer i spil ...
- Selvfølgelig skal man også betragte den anden side.

At udtrykke sin mening

- Jeg synes, at ...
- Efter min mening ...
- Det, som jeg synes er (mest) vigtigt, er ...
- Jeg vil fremhæve, at ...
- Et vigtigt aspekt er ...
- Jeg ville ønske mig, at ...
- Jeg tvivler på, at ...

Konklusion

- Alt i alt synes jeg, at ...
- Argumenterne viser, at ...
- Det er blevet tydeligt, at ...
- Mine overvejelser fører mig til den konklusion, at ...
- På baggrund af de nævnte elementer, vil jeg gerne understrege ...
- Hvis det er sådan, så ...

Et eksempel

For skriftlige lektier i gymnasiet

Emnet skriftlige lektier i gymnasiet i en tid med chatbots og kunstig intelligens **er aktuelt genstand for debat. Der bliver talt meget om AI i medierne**, og mange spørger: **Burde man** stadig give skriftlige lektier? **I denne tekst vil jeg tage stilling til** spørgsmålet.

Et vigtigt argument er, at vi stadig skal lære at formulere os selvstændigt og præcist. Hvis vi ikke træner det skriftlige arbejde, bliver vi dårligere til at strukturere vores tanker. **Det er rigtigt, at** man kan bruge AI som hjælp, men det betyder ikke, at vi ikke selv skal kunne skrive. **På den ene side** kan chatbots gøre lektier lettere, **på den anden side** risikerer vi, at eleverne ikke lærer nok.

Jeg forstår, at nogle lærere er bekymrede for snyd, **men jeg synes, at** løsningen ikke er at fjerne skriftlige opgaver. **Man kunne bruge som argument, at** AI overtager arbejdet, **men efter min mening afhænger det af**, hvordan vi bruger teknologien. Hvis lærerne laver mere kreative og personlige opgaver, er det sværere bare at kopiere noget fra en chatbot.

Alt i alt synes jeg, at skriftlige lektier stadig er nødvendige. **Argumenterne viser, at vi har brug for** at træne vores sproglige og analytiske kompetencer. **Mine overvejelser fører mig til den konklusion, at** vi skal lære at bruge AI ansvarligt – ikke til at erstatte vores egen tænkning.

DELTAGE I DISKUSSIONER

Sproghjælp

Mening

- Jeg synes, at ...
- Efter min mening ...
- Det er jeg overbevist om.
- Jeg ville ønske mig, at ...
- Jeg vil gerne / hellere / helst ...
- Må jeg lige tilføje, at ...

Følelser

- Jeg frygter, at ...
- Jeg er bange for, at ...
- Jeg bliver lidt bekymret over, at ...
- Det gør mig glad, at ...
- Det motiverer mig, at ...
- Det giver mig håb, at ...

Godkendelse og begejstring

- Jeg synes, det er godt, at ...
- Det er virkelig en (skide / meget / super) god idé.
- Jeg er helt enig i, at ...
- Det synes jeg er en stærk pointe.
- Det er jeg meget begejstret for.
- Præcis! Især fordi ...
- Det lyder lovende, fordi ...

Usikkerhed og tvivl

- Jeg tror, at ...
- Det er jeg ikke helt sikker på.
- Det kan jeg ikke sige med sikkerhed, men ...
- Jeg tør ikke sige, om ...
- Jeg tvivler på, at ...
- Jeg er skeptisk over for ...
- Jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal sige til det.

Afvisning

- Det tror jeg ikke (på).
- Jeg er ikke enig i ...
- Jeg må sige, at jeg er uenig her.
- Jeg kan ikke helt følge den tanke, at ...
- Jeg synes, vi overser, at ...

Indvending

- Det kan godt være, men ...
- Jeg kan godt se pointen, men samtidig ...
- Hvordan kan man påstå sådan noget?
- Det synes jeg (slet) ikke.
- Jeg mener noget helt andet.
- Jeg opfatter det helt anderledes.
- Mener du det alvorligt?
- Seriøst?

Afvejning

- På den ene side ... på den anden side ...
- Jamen, der er både fordele og ulemper.
- Vi skal måske veje ... op imod ...
- Et muligt kompromis kunne være, at ...
- Både ... og ...
- Enten ... eller ...
- Hverken ... eller ...

Henvisning til dialogpartneren

- Som du allerede har sagt, ...
- Man kan sige om din idé, at
- Du har allerede gjort opmærksom på (at) ...
- Som du har påpeget, ...

Henvendelse til dialogpartneren

- Gider du fortsætte?
- Hvad synes du om det?
- Er du enig med mig?
- Er der andre synspunkter?
- Hvad er din erfaring med ...?

KARAKTERISERE PERSONER

Ydre karakteristik

Almene informationer

- Personen er en dreng / pige / mand / kvinde / nonbinær.
- Han / hun / de er cirka ... år gammel.

Udseende

- Personen er høj / lav / middel af højde.
- ... har et rundt / langt / ovalt ansigt.
- ... hår er langt / halvlangt / kort og mørkt / lyst / krøllet / glat /
- ... har et (fuld / over)skæg.
- ... er skaldet.
- ... har blå / grønne / brune øjne, som virker ...
- ... har en (lidt / ret / meget) kraftig / slank /... kropsbygning.
- ... er (lidt / ret / meget) tynd / slank / buttet / tyk.

Påklædning

- ... bruger briller.
- ... har (tit / altid / sjældent) ... på.
- Hans / hendes / deres tøj er moderne / gammeldags / slidt / klassisk / mørkt / ... og passer til ...
- Skoene er ... og ser ud til at være ...
- Tilbehør som smykker / hatte / tasker giver indtryk af ...

Ansigtudtryk / humør

- ... smiler ofte. Det viser, at ...
- Ansigtudtrykket er alvorligt / glad / trist, hvilket tyder på ...
- ... er (tit / altid / sjældent) i godt / dårligt humør.

Social situation

- ... er elev / studerende / ...
- ... arbejder som ... og bruger meget tid på
- ... kommer fra ... og bor i ...
- ... lever sammen med ... og kan godt lide ...
- Personen har mange / få venner, hvilket tyder på at ...
- Hans / hendes / deres forhold til andre mennesker kan beskrives som ..., fordi ...
- I fritiden kan hun / han godt lide at ...

Indre karakteristisk

Personlighed

- ... er en / et venlig / hård(t) / udadvendt / indadvendt / selvsikker(t) / genert / sød(t) / ond(t) / charmerende / egoistisk / hjælpsom(t) / pålidelig(t) / irriterende / kedelig(t) / høflig(t) / optimistisk / overfladisk / følsom(t) / ... person / menneske.
- Hans / hendes / deres opførsel viser, at han / hun / de er ...
- ... er kendt for at være hjælpsom / nysgerrig / bestemt / utålmodig / perfektionistisk / nærtagende / nysgerrig / dominerende / fornuftig / impulsiv / omsorgsfuld / stædig / tolerant /... .
- Personen virker modig / frygtsom, fordi ...

Følelser og tanker

- ...tænker ofte på ...
- Hans / hendes / deres holdning til livet er ...
- ...virker glad / ulykkelig / melankolsk, fordi ...
- Følelser som vrede / glæde / forvirring / angst / ... præger hans / hendes / deres handlinger.
- ... tror på ...
- Hans / hendes / deres mål i livet er at ...

Opførsel

- ... reagerer mærkeligt / anderledes / ... når ...
- I pressede situationer reagerer ... med ...
- Når ... møder udfordringer, plejer ... at ...
- ... viser (u)tålmodighed, når ...

Forandring

- Med tiden bliver ... mere ...
- ... syn på livet ændrer sig, når ...
- I begyndelsen var, men nu er det tydeligt, at ...

SKRIVE ET BLOGINDLÆG ELLER EN ARTIKEL

Gode råd

Et blogindlæg er en personlig tekst, hvor du skriver om dine **oplevelser** eller om din **holdning** til et emne. Du skriver til en bestemt **målgruppe**, fx dine venner, din familie, skolefællesskabet eller generelt mennesker med lignende interesser. I de fleste tilfælde har du et **budskab**, som du vil formidle. Du inviterer dine læsere til at skrive **kommentarer** efter at de har læst dit blogindlæg.

En artikel (fx til en hjemmeside) er **mindre personlig, mere formel**. En artikel har også en målgruppe, men læseren tiltales ikke så tydeligt som i et blogindlæg.

Sproghjælp

Find en spændende overskrift, som giver folk lyst til at læse din tekst.

Indledning

Led op til emnet for din tekst ved at tale om personlige erfaringer eller generelle problemer.

Prøv at fange dine læsers opmærksomhed.

(Kære læsere)

Skal vi ...?

Har du nogensinde ...?

Hvad sker der hvis vi ...?

Er det ikke ... at ...?

Da jeg så / oplevede ... for første gang, spurgte jeg mig selv ...

Jeg skriver i dag, fordi ...

<p>Hoveddel</p> <p>Skriv ned, hvad du vil sige, i en logisk rækkefølge. Strukturér dine idéer. Brug forklaringer, argumenter og eksempler.</p>	<p>Først og fremmest ... For at begynde ... Jeg vil gerne fortælle jer mere om ... Jeg synes, at ... Efter min mening ... Problemet er, at ... desuden / derudover derfor / så for eksempel ...</p>
<p>Konklusion</p> <p>Sammenfat dine vigtigste argumenter og gentag dit budskab. Giv evt. et perspektiv for fremtiden.</p>	<p>Alt i alt ... Det er blevet tydeligt, at ... For at opsummere mine vigtigste idéer ... Det hele leder mig frem til den konklusion, at ... På baggrund af disse overvejelser ... Dette emne vil uden tvivl fortsat være relevant i fremtiden, fordi ... Det bliver spændende at se,</p>
<p>Slutning</p> <p>Invitér dine læsere til kommentarer med deres egne oplevelser og idéer til emnet.</p>	<p>Jeg håber, at dette indlæg har været interessant for dig. Tak fordi du læste med. Hvad synes du om ...? Lad os fortsætte samtalen om emnet! Jeg er interesseret i jeres oplevelser. Skriv en kommentar! Jeg glæder mig til jeres kommentarer! ...</p>

Et eksempel

Eksempel på en blogtekst:

TÆNK, HVIS VI KUNNE ÆNDRE SPROGET?

Kære læsere,

Har du nogensinde tænkt over, hvordan vores sprog påvirker vores opfattelse af køn? **Da jeg læste en artikel** i "Berlinske Tidende" om kønsstereotyper og behovet for mere kreative og kønsneutrale ord, **blev jeg virkelig inspireret. Jeg skriver i dag, fordi jeg mener, at** vi har brug for at tænke anderledes om vores sprog og de ord, vi bruger i hverdagen.

Først og fremmest vil jeg gerne tale om, hvordan sproget former vores virkelighed. I artiklen blev det nævnt, at dansk er et af de mest kønnede sprog i verden. **Det er bekymrende, når man tænker på**, hvordan dette kan påvirke unges valg af uddannelse og karriere. **For eksempel, hvis vi fortsætter med** at bruge ord som "brandmand", vil mange unge måske tænke, at det kun er for mænd. **Men hvad nu hvis vi i** stedet brugte "brandredder" eller "brandbekæmper"? Disse nye ord kan være med til at ændre opfattelsen af, hvem der kan arbejde inden for bestemte professioner.

Desuden er det vigtigt at forstå, at sproget ikke kun handler om ord, men også om magt. Når vi bruger kønsbestemte ord, fastholder vi gamle normer og fordomme. **Jeg synes, at** vi skal være modige og finde nye måder at udtrykke os på. For eksempel kan vi i stedet for "formand" sige "forperson". Dette vil ikke kun gøre sproget mere inkluderende, men også hjælpe med til at nedbryde barrierer mellem kønnene.

Problemet er, at mange mennesker er bange for at ændre sproget, fordi de frygter, at det vil gøre det fattigere. Men i virkeligheden vil det gøre vores sprog rigere og mere mangfoldigt. **Det hele leder mig frem til den konklusion, at** vi skal tage ansvar for vores sprog og tænke kreativt.

Alt i alt er det blevet tydeligt, at sproget har magt. **For at opsummere mine vigtigste idéer:** Vi skal bruge kønsneutrale ord for at skabe en mere inkluderende fremtid. **Dette emne vil uden tvivl fortsat være relevant i fremtiden, fordi** sproget konstant udvikler sig, og vi har muligheden for at forme det.

Jeg håber, at dette indlæg har været interessant for dig. Hvad synes du om at bruge kønsneutrale ord? Lad os fortsætte samtalen om emnet! Jeg glæder mig til jeres kommentarer!

SKRIVE ET DAGBOGSNOTAT

Gode råd

Et dagbogsnotat er en personlig tekst og skrives i **jeg-form** og handler om aktuelle begivenheder eller ting, der skete i løbet af den sidste dag eller de sidste dage. Det skrives derfor mest i **præteritum**. Når der er tale om **følelser**, der stadig varer, mens man skriver dagbog, bruges der også **præsens**.

Sproghjælp

Kære dagbog

I dag er det ...

Det er ... (morgen / aften)

I dag vil jeg skrive om ...

I dag skete der noget særligt ...

Først ...

Derefter ...

Senere på dagen ...

Til sidst ...

Jeg følte / føler ...

Jeg var / er glad / nervøs / ked af det / ..., fordi ...

Jeg tænkte / tænker meget over ...

Lige nu føler jeg (mig) stadig ...

Det var vigtigt for mig, fordi ...

Jeg har lært, at ...

Nu forstår jeg, at ...

Jeg håber, at ...

I morgen vil jeg ...

Et eksempel

Kære dagbog

I dag er det tirsdag, og jeg sidder på en campingplads på Samsø og kigger ud på havet. **Det er aften, og jeg** er virkelig træt efter endnu en lang dag på cykel, **men i dag vil jeg skrive om noget helt andet** end cykelturen.

I dag skete der noget særligt, eller faktisk skete det for nogle dage siden, men jeg kan stadig ikke lade være med at tænke på det.

Først var vi i Ebeltoft, hvor der var et ungdomsdiskotek tæt på stranden. Dér gik vi hen, bare for at danse lidt og have det sjovt.

Senere på aftenen mødte jeg en pige fra Hamburg, som var på ferie med sine veninder. **Jeg følte mig både glad og nervøs, fordi** hun virkelig var sød, og jeg var bange for at sige noget dumt på tysk. Vi dansede og snakkede længe, og jeg tænkte meget over, hvor anderledes alting føles, når man møder en ny person, man virkelig kan lide.

Til sidst måtte vi gå, fordi mine venner ville tilbage til campingpladsen. **Jeg var ked af det, fordi** jeg gerne ville blive lidt længere, men vi udvekslede vores instagram-navne og skrev lidt sammen bagefter. **Lige nu føler jeg mig stadig** lidt forelsket og også lidt forvirret, for jeg ved ikke, om vi ses igen.

Det var vigtigt for mig, fordi jeg normalt er ret genert, og her turde jeg faktisk tale med hende og være mig selv. **Jeg har lært, at** jeg godt kan mere, end jeg tror, også på tysk. **Nu forstår jeg, at** man nogle gange bare skal tage en chance, ellers sker der ikke noget spændende.

Jeg håber, at vi måske kan mødes igen, før ferien er slut, eller at vi i det mindste bliver ved med at skrive sammen. **I morgen vil jeg prøve at** nyde turen øen rundt, **men jeg er sikker på, at** jeg stadig vil gå og tænke på hende.

Værktøjskasse 13

FORBEREDE EN TALE

Gode råd

Guide til udarbejdelse af et talemanuskript

Idéer til udarbejdelse af et talemanuskript

En god tale kræver en klar struktur, et forståeligt sprog og et overbevisende budskab. Her er nogle bud på ting, du skal overveje når du skriver dit manuskript.

1. Forberedelse: Mål og publikum

- Målet med talen: Hvad ønsker du at opnå med din tale? Vil du informere, overbevise eller underholde?
- Målgruppe: Hvem skal lytte? Tilpas dit sprog og dine eksempler til publikum.
- Hovedbudskab: Hvad er den vigtigste pointe i din tale? Formulér det i én sætning.

2. Strukturering af talen

Indledning – Fang publikums interesse

- Hils på dit publikum.
- Start med en anekdote, et spørgsmål eller en overraskende udtalelse.
- Introducér emnet og forklar, hvorfor det er vigtigt.
- Formulér en klar tese eller problemstilling.

Hoveddel – Argumenter og eksempler

- Præsenter dine argumenter i en logisk rækkefølge (fx fra det svageste til det stærkeste argument).
- Brug illustrative eksempler, tal eller personlige historier.
- Anvend retoriske virkemidler (fx gentagelser, sammenligninger, metaforer) for at gøre dit budskab mere tiltalende.
- Medtag eventuelt modargumenter og imødegå dem.

Afslutning – En stærk konklusion

- Opsummér de vigtigste pointer kort.
- Afslut med en opfordring, en vision eller et stærkt citat.
- Tak publikum.

3. Sprog og stil

- Simpelt og forståeligt: Undgå for lange og komplicerede sætninger.
- Personligt og direkte: Tiltal publikum med "du", "I" eller "vi".
- Levende og billedrigt: Brug sammenligninger, historier og konkrete eksempler.

4. Manuskript og præsentationsteknik

- Skriv dit manuskript på en måde, så du nemt kan læse det (fx stor skrift, afsnit, markeringer).
- Øv din tale højt, og vær opmærksom på betoning og pauser.
- Brug dit kropssprog: Øjenkontakt, gestik og mimik styrker dit budskab.
- Kig op fra dit manuskript for at holde kontakten med publikum.

LAVE ET ROLLESPIL

Gode råd

1. Før rollespillet

- Forstå / afklar situationen.
- Bliv enige om rollerne og deres relationer til hinanden.
- Lav stikord om det væsentligste i rollespillets handling, konflikt eller problemstilling.
- Gennemgå hele rollespillet og tag noter undervejs. Skriv kun stikord. Hele sætninger er kun tilladt, hvis de indeholder en meget kompleks eller ny struktur, som I vil huske.
Noterne skal være en hukommelsesstøtte, ikke et manuskript.

2. Øv!

- Tag jer tid til at øve rollespillet flere gange, så I bliver sikre i jeres roller.
- Brug jeres noter kun, når de er nødvendige og se mindre og mindre på dem hver gang I gennemgår rollespillet.
Det er også i orden at improvisere.
- Hold altid øjenkontakt med de andre, når I taler.
- Brug også kropssprog for at støtte jeres rolle.
- Giv hinanden feedback med hensyn til fx udtale, kropssprog, ...

3. Under rollespillet

- Spil jeres rollespil uden noter. Brug dem kun, hvis I ikke kommer videre.
- Tal højt og tydeligt.
- Kig i de andres øjne.
- Giv jeres tilskuere en opgave, således at de lytter opmærksomt. De kan fx finde informationer i jeres rollespil, svare på spørgsmål eller give feedback.

4. Efter rollespillet

- Spørg klassen om feedback. Notér vigtige forslag til brug næste gang I laver et rollespil.
- Snak med jeres gruppe om hvad I synes der gik godt og hvad der kunne forbedres næste gang.

LAVE STILLBILLEDER

Gode råd

Instruktioner til gruppearbejde: Stillbilleder fx af en romantekst, situation eller et abstrakt begreb

Trin 1: Udvalg en tekstpassage

1. Vælg i jeres gruppe en situation fra fx romanteksten, som I finder særlig betydningsfuld.
2. Forestil jer at det var en film, der stoppes på det tidspunkt - hvordan ville scenen se ud? Sørg for, at scenen afspejler vigtige følelser, konflikter eller centrale temaer i teksten.
3. Overvej, hvilke kropsstillinger, ansigtsudtryk og positioner figurerne skal have for at gengive scenen tydeligt.

Trin 2: Lav stillbilledet

1. Opstil scenen som et stillbillede (tableau vivant) – det betyder, at I placerer jer i en position, der viser scenen, uden at bevæge jer eller tale.
2. Hver person i gruppen skal have en rolle – enten som en karakter eller som et symbolsk element (f.eks. en væg, en genstand eller en følelse).
3. Brug mimik, gestik og kropsholdning til at fremhæve scenens stemning.

Trin 3: Præsentation og fortolkning

1. Når en gruppe "bygger" deres stillbillede, lukker alle deres øjne. Øjnene åbnes, når gruppen er færdig og giver kommandoen "Åbn øjnene!". Så går de andre grupper rundt og betragter stillbilledet.
2. De beskriver, hvad de ser: Hvilke figurer er til stede? Hvilke følelser eller relationer kan de genkende? Hvilke detaljer lægger de mærke til?
3. Derefter forsøger de at identificere og fortolke situationen:
 - Hvad sker der i denne scene?
 - Hvilken betydning har den for handlingen?
 - Hvilke temaer fra teksten kommer til udtryk?

Trin 4: Afsløring og refleksion

1. Gruppen, der har fremstillet stillbilledet, afslører, hvilken situation de har vist.
2. Derefter forklarer de deres tanker om deres valg: Hvorfor valgte vi denne scene? Hvilke beslutninger tog vi i opbygningen af stillbilledet?
3. Åben diskussion: Stemte de andres fortolkninger overens med gruppens intention? Gav de nye perspektiver på scenen?

Det er også muligt spontant og uden forberedelse at vise et stykke papir med et begreb til en lille gruppe. Begrebet kan beskrive en situation (f.eks. »matematikprøve«, »bestået kørekortprøve«, »en dansk time«) eller et abstrakt begreb (f.eks. »harmonisk«, »fortvivlelse«). Derefter bedes gruppen om at illustrere dette begreb med et stillbillede. De andre beskriver stillbilledet og forsøger at gætte begrebet.

